

ОСОБЛИВОСТІ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ-НЕФІЛОЛОГІВ НА ПІДГОТОВЧОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ

Якісне оволодіння українською (російською) мовою як засобом отримання фаху можливо тільки в тому випадку, якщо студенти активно оволодіють уміннями й навичками в усіх видах мовленнєвої діяльності – письмі, читанні, мовленні, аудіюванні.

Найпершим важливим етапом навчання й здобуття знань для іноземних студентів, які приїжджають на Україну, стає підготовчий факультет. Але іноземці виявляють слабку адаптацію до умов навчання, сильний стрес і психологічний дискомфорт. Тому головними помічниками для приїжджених студентів у цей складний для них період, які можуть допомогти їм подолати комунікативні проблеми, невпевненість у собі й непристосованість до здобуття вищої освіти в іншомовному середовищі, стають викладачі української (російської) мов, а також природничих дисциплін. Окрім проведення навчальних занять в аудиторії, викладачі кафедри гуманітарних наук НТУ «ХПІ» проводять активну позааудиторну роботу: разом з іноземними студентами відвідують цікаві загальноуніверситетські заходи, музеї, екскурсії по місту Харкову, розширюючи знання іноземних студентів про Україну.

Початковий етап вважається дуже важливим періодом навчання, тому що іноземці засвоюють певні навички письма, читання, говоріння, слухання. Студенти мають оволодіти фонетикою української (російської) мов і засвоїти мінімум граматики й лексики, який дозволить їм спілкуватися в різних ситуаціях.

На початковому етапі навчання (української) російської мов іноземні студенти знайомляться з фонетикою мови, з класифікацією звуків, нормами вимови голосних і приголосних, різних звукосполучень, набувають артикуляційні навички. Для успішного оволодіння мовою студентам потрібно розвивати слухово-вимовні навички, які лежать в основі формування всіх видів мовленнєвої діяльності – говоріння, читання, письма, аудіювання. Під час роботи з навчання вимови треба звернути увагу на завдання, які направлені на розвиток слухово-вимовних навичок розуміння мовлення. Для того, щоб відпрацювати правильну артикуляцію звука, слова й речення, можна використовувати такі групи вправ у слуханні та відтворенні: 1) Слухання розвиває здатність сприймати й розуміти мовлення: спочатку іноземці впізнають звуки, звукосполучення, потім – інтонаційні конструкції та речення. 2) Відтворення пов'язано зі слуханням: прослухавши декілька разів зразок, іноземні студенти проговорюють його про себе. Відтворення фонетичного явища може бути хоромим, а це зекономить час, створить слухову наочність і ліквідує у студентів боязнь говорити. Задля відпрацювання вимови також можна використовувати мовленнєві й тренувальні мовні вправи, спрямовані на вироблення потрібної артикуляції. Такі вправи відпрацьовують вимову та читання складів, знайомі й незнайомі слова, словосполучення та речення, короткі тексти. Необхідно урахувати, що робота над вимовою продовжується протягом усього

періоду навчання, але залежно від етапу реалізуються різні цілі й змінюються форми відпрацювання матеріалу.

Треба пам'ятати про акцентуаційну особливість, тому що ритміка чергувань наголошених складів і ненаголошених є однією з важливих ознак, з якої ми починаємо розрізняти слова. Рухомий український (російський) наголос викликає значні труднощі в іноземних студентів.

Одним із важливих видів мовленнєвої діяльності іноземних студентів є читання. Читаючи текст, студенти підготовчого факультету повторюють звуки, букви, слова та граматику мови, запам'ятовують написання слів, значення словосполучень. Від уміння іноземних студентів читати правильно й швидко залежать їх успіхи в навчанні, у розвитку грамотності. На початковому етапі навчання іноземців важливим засобом збільшення їх лексичного запасу й розвитку навичок їх усного мовлення є систематичне домашнє читання студентів. Вважаємо доцільним під час роботи з іноземними студентами щодо використання домашнього читання обговорювати прочитане, навіть ускладнювати читання вправами та завданнями. Навчання читанню є складний процес, що містить у собі техніку читання й розуміння прочитаного. Вироблення навичок техніки читання пов'язане з читанням уголос. Навчаючи читанню іноземців на підготовчому факультеті, використовуємо ознайомлювальне читання, тобто про себе загального змісту тексту, а також вивчальне читання – читання про себе, під час якого здійснюється повне розуміння тексту з наступним відтворенням інформації (переказ).

Завдяки читанню, іноземні студенти отримують матеріал для формування навичок і умінь у інших видах мовленнєвої діяльності. Успішне засвоєння лексико-граматичного матеріалу, говоріння й письмо залежать від рівня сформованості навичок читання.

Важливою умовою подальшого успішного навчання іноземних студентів у вищому закладі освіти є оволодіння ними навичками письмового мовлення, формування яких тісно пов'язано з говорінням.

На початковому етапі навчання письмове мовлення передбачає фіксацію усного мовлення. Письмове мовлення більш розгорнуте, логічне, послідовне. У практиці викладання мови на ранньому етапі іноземцям пропонуємо навчання на розмовній основі з опорою на діалоги. Для розвитку письмового мовлення на початковому етапі рекомендуємо різні типи завдань (заміна коротких відповідей повними; вправи, які звернені до студента й передбачають повну відповідь на питання; записування студентом змісту прослуханого діалогу із заміною прямого мовлення непрямым). Різноманітні види завдань, пов'язані з побудовою монологічного висловлювання на основі діалогу, допомагають опрацювати навички передачі думок у формі, характерній письмовому мовленню. Під час мовної трансформації (перетворення інформації діалогу у фрагмент листа, розгортання неповних речень у повні тощо) іноземні студенти глибше усвідомлюють різницю усного й писемного мовлення та краще засвоюють кожен з них. Також пропонуємо студентам створювати невеличкі письмові оповідання про себе або своїх друзів по аналогії з прочитаним текстом. Можна запропонувати виконати іноземцям завдання творчого характеру: дописати незакінчене оповідання, переказ із елементами твору за прочитаним текстом. Ще можна запропонувати студентам написати письмові висловлювання на теми, які вони вивчали: про себе, про родину, про місто, про будинок тощо. Такі твори пишуть з опорою на читання й усну роботу в аудиторії. При цьому розвиток письмового мовлення впливає на створення усного мовлення й навпаки – розвиток усного мовлення стимулює писемне.

Література:

1. Капитонова Т. И., Московкин Л. В. Методика обучения русскому языку как иностранному на этапе предвузовской подготовки . – СПб.: Златоуст, 2006. – 272 с.
2. Григорьева В. П., Зимняя И. А., Мерзлякова В. А. и др. Взаимосвязанное обучение видам речевой деятельности – М.: Русский язык, 1985. – 118 с.

Санина А.В.
Харьковский национальный педагогический университет
имени Г.С. Сковороды
г. Харьков, Украина
e-mail: urawa.front.ru@gmail.com

СИНТАКСИЧЕСКАЯ ПАРАДИГМА ЯПОНСКОГО ПРЕДЛОЖЕНИЯ КАК ОБЪЕКТ ИЗУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМИ СТУДЕНТАМИ

Японский язык, согласно географической классификации, относится к так называемому дальневосточному, или восточноазиатскому ареалу, в который, кроме прочих, входят также китайский, корейский и вьетнамский языки. [1, с. 78] Все эти четыре языка до конца 19 века объединяла иероглифическая письменность. Вместе с тем, все эти языки, точнее каждый из них, согласно терминологии, принятой в языкознании, является изолирующим языком. Изолирующие языки, как известно, – это языки, не имеющие ни словообразования, ни словоизменения и выражают отношения между словами либо путем их соположения, либо посредством служебных слов. Для изолирующих языков характерна грамматическая значимость порядка слов. Морфологический тип языка в определенной степени предопределяет и его синтаксическую типологизацию. При изучении иностранного языка важно понимать характер грамматического устройства предложения и владеть его основными синтаксическими моделями. Синтаксическая типологизация языка строится с учетом того, каким образом и с помощью каких средств синтаксический строй языка представляет взаимоотношения структурно-смысловых компонентов предложения (субъекта, предиката, объекта, атрибута, причины, следствия, цели, условия и так далее). Если взять во внимание характер оформления основных синтаксических связей – отношений между действием, действующим лицом и объектом действия, важные признаки семантической и формальной структуры главных членов предложения, то японский язык можно отнести к языкам номинативного типа, в которых предложение основано на противопоставлении подлежащего (субъекта действия) и дополнения (объекта действия). В номинативных языках различаются переходные и непереходные глаголы, именительный и винительный падежи существительного, прямое и косвенное дополнения. Синтаксическая типология языков разрабатывалась академиком И. И. Мещаниновым и рядом других ученых.

Испанец Франциск Ксавье, член ордена иезуитов, первый католический миссионер в Японии, проживший на японских островах с 1549 по 1551 год, назвал японский язык «порождением дьявола». На самом деле смысл высказывания в японском языке раскрывается только в самом конце фразы и заключен в сказуемом, которое в предложении всегда занимает постпозицию. В связи с этим, по мнению Ксавье, всегда остается возможность кардинально изменить вердикт, изменив лишь финальную часть предложения. Действительно в японском предложении строго